

การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2
SCHOOL BASED MANAGEMENT AFFECTING SCHOOL EFFECTIVENESS
UNDER RATCHABURI PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 2

สุกัญญา วิริยะอารี/ SUKANYA WIRIYAAREE¹
พิชญาภา ยืนยาว/ PITCHAYAPA YUENYAW²
นภาเดช บุญเชิดชู/ NAPADECH BOONCHERDCHOO³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน 2) ศึกษา
ระดับประสิทธิผลของโรงเรียน และ 3) วิเคราะห์การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานซึ่งเป็นปัจจัยที่
ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูในโรงเรียน สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 จำนวน 310 คน ได้มาโดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่าง
แบบแบ่งชั้นตามสัดส่วนกระจายตามขนาดของโรงเรียน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม
ที่สร้างขึ้นโดยผู้วิจัย วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ
การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน

ผลการวิจัยพบว่า

1. การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานอยู่ในระดับมากทั้งภาพรวมและรายด้าน เรียงลำดับ
จากมากไปน้อย ดังนี้ การกระจายอำนาจ การตรวจสอบถ่วงดุล การบริหารตนเอง และการมีส่วนร่วม
2. ประสิทธิภาพของโรงเรียนอยู่ในระดับมากทั้งภาพรวมและรายด้าน เรียงลำดับจากมาก
ไปน้อย ดังนี้ การบำรุงรักษาแบบแผนทางวัฒนธรรม การปรับตัว การบรรลุเป้าหมาย และการบูรณาการ
3. การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ได้แก่ การบริหารตนเอง การตรวจสอบถ่วงดุล และ
การกระจายอำนาจเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน โดยสามารถร่วมกันทำนายได้
ร้อยละ 77.30 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ: การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ประสิทธิภาพของโรงเรียน ประถมศึกษา

¹ นักศึกษาปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

² อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

³ อาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์ ดร. คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

ABSTRACT

This research aimed to: 1) study the level of school based management; 2) identify the level of school effectiveness; and 3) analyze school based management affecting school effectiveness. The research sample, derived by proportional stratified random sampling distributed by school size, was 310 administrators and teachers of schools under Ratchaburi Primary Educational Service Area Office 2. The research instrument was a questionnaire constructed by the researcher. Data were analyzed with percentage, mean, standard deviation, and stepwise multiple regression analysis.

The findings of this research were as follows:

1. Overall and in specific aspects, the school based management was at a high level. These aspects, ranked from the highest to the lowest, were as follows: decentralization, check and balance, self-management, and participation.

2. Overall and in specific aspects, the school effectiveness was at a high level. These aspects, ranked from the highest to the lowest, were as follows: traditional culture maintenance, adaptation, goal attainment, and integration.

3. School based management in the aspects of self-management, check and balance, and decentralization together predicted school effectiveness at the percentage of 77.30 with statistical significance at .01.

Keywords: school based management, school effectiveness, primary education

บทนำ

ท่ามกลางสถานการณ์ของโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การจัดการศึกษาของประเทศไทยจำเป็นต้องมีการปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การจัดการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องการปฏิรูปการเรียนรู้และการปฏิรูประบบการบริหารจัดการการศึกษา เพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นคนดี มีความสามารถ และมีความสุข พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้กำหนดรูปแบบการบริหารจัดการศึกษาขึ้นใหม่ เพื่อนำไปสู่ความเจริญของสังคมและประเทศชาติ นำรูปแบบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานมาใช้เป็นกลยุทธ์สำคัญในการปฏิรูปการศึกษา ซึ่งการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานเป็นรูปแบบการบริหารโรงเรียนที่ได้รับแนวคิดมาจากกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกธุรกิจอุตสาหกรรมที่ประสบความสำเร็จจากหลักการ วิธีการ และกลยุทธ์ในการทำให้องค์กรมีประสิทธิภาพและ

มีประสิทธิภาพ การปฏิบัติงานมีคุณภาพ สร้างกำไร และสร้างความพึงพอใจให้กับลูกค้า ความสำเร็จดังกล่าวทำให้ผู้เกี่ยวข้องเห็นว่า การพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้ดีขึ้นนั้น ต้องปรับกระบวนการและวิธีการไปสู่การบริหารโดยการกระจายอำนาจไปยังโรงเรียนที่เป็นหน่วยปฏิบัติ และให้มีส่วนร่วมในการบริหารและจัดการศึกษาอย่างแท้จริง แนวคิดนี้เริ่มที่สหรัฐอเมริกา จนกระทั่งแพร่กระจายไปยังประเทศต่าง ๆ และได้รับความนิยมอย่างแพร่หลาย

ปัจจุบันการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานเป็นรูปแบบการบริหารโรงเรียนที่ได้รับความสนใจในวงการบริหารโรงเรียนอย่างมาก เป็นแนวคิดที่นำมาใช้เพื่อจัดการศึกษาให้มีคุณภาพสูงขึ้น โดยมีแนวคิดที่สำคัญ คือ เน้นการกระจายอำนาจ และการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยจัดให้มีคณะกรรมการสถานศึกษา ซึ่งทำหน้าที่กำกับ ส่งเสริม และสนับสนุนกิจกรรมของสถานศึกษาใน 4 ด้าน คือ วิชาการ งบประมาณ บริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานเป็นรูปแบบที่สอดคล้องกับแนวทางการบริหารองค์การสมัยใหม่ ดังนี้ รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ (2556: 201-202) กล่าวว่า การดำเนินการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพจำเป็นต้องมีการกระจายอำนาจ และให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วม ซึ่งสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 นอกจากนี้ยังเป็นไปตามหลักการของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ซึ่งให้มีการจัดระบบโครงสร้างและกระบวนการจัดการศึกษาของไทยให้มีเอกภาพเชิงนโยบาย และมีความหลากหลายในทางปฏิบัติ มีการกระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่การศึกษา และโรงเรียน ดังปรากฏในบทบัญญัติมาตรา 39 ของพระราชบัญญัติฯ ดังนี้ “กำหนดให้กระทรวงกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาทั้งด้านวิชาการ งบประมาณการบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป ไปยังคณะกรรมการและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและโรงเรียน ในเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรง” การกระจายอำนาจดังกล่าวจะทำให้โรงเรียนมีความคล่องตัว มีอิสระในการบริหารจัดการซึ่งเป็นไปตามหลักของการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (school based management: SBM)

การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานเป็นการกระจายอำนาจจากส่วนกลางไปยังโรงเรียนโดยตรง เพื่อให้โรงเรียนมีอำนาจในการบริหารจัดการ เกิดความคล่องตัวในการตัดสินใจ ทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ บุคลากรและการบริหารทั่วไป โดยมีคณะกรรมการสถานศึกษาประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษา ครู ผู้ปกครอง นักเรียน และชุมชน ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมแก้ปัญหา เพื่อให้การจัดการศึกษาตรงตามความต้องการของนักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชนมากที่สุด มีคุณภาพ เกิดประสิทธิภาพ และเป้าหมายที่สำคัญในการจัดการศึกษาให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ นับว่าเป็นความท้าทายของผู้บริหารโรงเรียนที่จะต้องแสดงความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการศึกษา มีการกำกับและติดตาม ตรวจสอบปรับปรุงพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการของโรงเรียน ซึ่งสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้จะเป็นตัวบ่งบอกประสิทธิภาพและ

คุณภาพของผู้เรียน และดั่งที่ สัมมา ธรณีย์ (2556: 148) ได้กล่าวว่า ความสำคัญของการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานอยู่ที่การบริหารโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลยิ่งขึ้น เปิดโอกาสให้สมาชิกทุกคนในโรงเรียนมีส่วนร่วมในการปรับปรุงการศึกษาและเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ

จะเห็นได้ว่าการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน มุ่งให้การบริหารโรงเรียน การเรียนการสอน มีคุณภาพ และมีมาตรฐาน ต่างจากการบริหารแบบดั้งเดิม ซึ่งโรงเรียนจะถูกควบคุมโดยหน่วยงานเป็นส่วนใหญ่ การบริหารไม่ตอบสนองหรือไม่ตรงกับปัญหา และชุมชนไม่ค่อยมีส่วนเกี่ยวข้องในการกำหนดทิศทางการบริหารโรงเรียน ทำให้สถานศึกษาไม่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ซึ่งเป็นเรื่องที่ผู้บริหารควรคำนึงและมุ่งเน้นอยู่เสมอ ดังนั้น ประสิทธิภาพ จึงมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้บรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ขององค์การ สอดคล้องกับแนวคิดของธรร สุนทรายุทธ (2551: 459) ได้กล่าวว่า ประสิทธิภาพของโรงเรียน หมายถึง การบรรลุเป้าหมาย หรือวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษา โดยพิจารณาจากความสามารถในการผลิตนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง และความสามารถในการพัฒนานักเรียนให้มีทัศนคติทางบวก ตลอดจนสามารถปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมภายในภายนอก และรวมทั้งสามารถแก้ปัญหาภายในโรงเรียน จนทำให้เกิดความพอใจในการทำงาน ซึ่งเป็นการมองประสิทธิภาพในภาพรวมทั้งระบบ เพราะปัจจุบันสังคมมีการแข่งขันสูง องค์การที่สามารถดำเนินงานเป็นที่ยอมรับของสังคม และถือเป็นองค์การที่มีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับ บุญตา ชาญขำนิ (2552: 103-107) พบว่า การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความเอาใจใส่ต่อคุณภาพการจัดการเรียนการสอน ความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างโรงเรียนและชุมชน การกำหนดหน้าที่รับผิดชอบและเป้าหมายของโรงเรียนอยู่ในระดับสูง และสอดคล้องกับ สุทิน เวทวงษ์ (2556: 98-101) พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานกับ ประสิทธิภาพของโรงเรียนมีความสัมพันธ์ทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และความสัมพันธ์แยกรายด้านของการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานกับประสิทธิภาพของโรงเรียนเรียงลำดับจากมากไปน้อย ดังนี้ ด้านการตรวจสอบถ่วงดุล ด้านการบริหารตนเอง ด้านการมีส่วนร่วม และด้านการกระจายอำนาจ ดังนั้น ประสิทธิภาพขององค์การจึงเป็นเรื่องที่สำคัญ เพราะประสิทธิภาพแสดงถึงความสามารถขององค์การนั่นเอง

ดังนั้น โรงเรียนจึงควรให้ความสำคัญกับการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน เพื่อให้โรงเรียนพัฒนาจนก่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล และจากที่กล่าวมาในข้างต้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 ซึ่งเป็นหน่วยงานที่อยู่ภายใต้การกำกับ ดูแลของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ มีการบริหารจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของพื้นที่ทั้ง 4 อำเภอ ในจังหวัดราชบุรี ประกอบด้วย อำเภอบ้านโป่ง อำเภอโพธาราม อำเภอดำเนินสะดวก และอำเภอบางแพ มีโรงเรียนที่รับผิดชอบดูแลทั้งสิ้น 150 โรงเรียน แบ่งเป็นโรงเรียนขนาดเล็ก

จำนวน 70 โรงเรียน ขนาดกลาง จำนวน 76 โรงเรียน และขนาดใหญ่ จำนวน 4 โรงเรียน มีนโยบาย การดำเนินงานแบบมีส่วนร่วม โดยทุกภาคส่วนได้มีส่วนร่วมในการวางแผนการจัดการศึกษา ร่วมติดตามประเมินผล และร่วมสนับสนุนด้านงบประมาณ ทั้งนี้เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการทำงาน ของหน่วยงานให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล จากผลการทดสอบทางการศึกษาในระดับชาติ ขั้นพื้นฐาน (Ordinary National Education Test: O-NET) ในปี 2557 ที่ผ่านมา พบว่า วิชาภาษาไทย ค่าเฉลี่ยระดับเขตพื้นที่ 44.07 ระดับประเทศ 44.88 วิชาคณิตศาสตร์ ค่าเฉลี่ยระดับ เขตพื้นที่ 37.36 ระดับประเทศ 38.06 วิชาวิทยาศาสตร์ ค่าเฉลี่ยระดับเขตพื้นที่ 41.83 ระดับประเทศ 42.13 วิชา ภาษาต่างประเทศ ค่าเฉลี่ยระดับเขตพื้นที่ 32.66 ระดับประเทศ 36.02 และวิชาสังคมศึกษา ค่าเฉลี่ยระดับเขตพื้นที่ 49.98 ระดับประเทศ 50.67 (สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ, 2557: ออนไลน์) สรุปผลการทดสอบทางการศึกษาในระดับชาติขั้นพื้นฐาน วิชาภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภาษาต่างประเทศ และสังคมศึกษา ทั้ง 5 กลุ่มสาระ มีค่าเฉลี่ยระดับเขตพื้นที่ต่ำกว่า ค่าเฉลี่ยระดับประเทศทุกกลุ่มสาระวิชา จากปัญหาดังกล่าว สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 จึงมีนโยบายพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จัดทำโครงการยกระดับผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียน 5 กลุ่มสาระการเรียนรู้หลัก โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียน 5 กลุ่มสาระการเรียนรู้หลัก เพื่อให้ครูผู้สอน 5 กลุ่มสาระการเรียนรู้หลัก มีความรู้ และ พัฒนาวิธีการจัดการเรียนรู้ครอบคลุมตามมาตรฐานการเรียนรู้ และเพื่อส่งเสริม พัฒนาระบบงานการวัด และการประเมินผลการเรียนรู้ ซึ่งเป็นกลไกในการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (สำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2, 2557: ออนไลน์)

จากที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า โรงเรียนจำเป็นต้องมีการขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงรูปแบบ การบริหาร ด้วยการนำการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานมาใช้ เพื่อพัฒนาโรงเรียนให้บรรลุกลยุทธ์ วิสัยทัศน์ พันธกิจ แผนโครงสร้างของโรงเรียน ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของบุคลากรในโรงเรียน จึงมุ่งศึกษาเกี่ยวกับการบริหาร โดยใช้โรงเรียนเป็นฐานที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระดับการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2
2. เพื่อศึกษาระดับประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2
3. เพื่อวิเคราะห์การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานซึ่งเป็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิผลของ โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2

ตัวแปรการวิจัย

1. **ตัวแปรต้น** คือ การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ประกอบด้วย 1) การกระจายอำนาจ 2) การมีส่วนร่วม 3) การบริหารตนเอง และ 4) การตรวจสอบถ่วงดุล
2. **ตัวแปรตาม** คือ ประสิทธิภาพของสถานศึกษา ประกอบด้วย 1) การปรับตัว 2) การบรรลุเป้าหมาย 3) การบูรณาการ และ 4) การดำรงรักษาแบบแผนทางวัฒนธรรม

สมมุติฐานการวิจัย

การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ประกอบด้วย การกระจายอำนาจ การมีส่วนร่วม การบริหารตนเอง และการตรวจสอบถ่วงดุล เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2

คำจำกัดความตัวแปรการวิจัย

1. การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (school-based management: SBM) หมายถึง กระบวนการบริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 ที่เน้นการกระจายอำนาจจากส่วนกลางไปยังโรงเรียนโดยตรงให้ชุมชน คณะครู นักเรียนและผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษา มีอำนาจในการคิด ตัดสินใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน ตลอดจนช่วยกันแก้ปัญหา เพื่อให้การศึกษาประสบความสำเร็จ และสอดคล้องกับความต้องการของชุมชนอย่างมีคุณภาพ มีการบริหารจัดการตนเอง ทำให้สถานศึกษามีความคล่องตัวในการบริหารจัดการ มีการวางแผนที่ดี มีการใช้ระบบสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจ เพื่อให้สามารถแก้ปัญหาได้ และมีการตรวจสอบถ่วงดุล เพื่อให้เกิดความโปร่งใสทำให้การบริหารจัดการเป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนด ประกอบด้วย

1.1 การกระจายอำนาจ หมายถึง กระบวนการบริหารโรงเรียนที่มีการกระจายอำนาจหน้าที่การตัดสินใจ และถ่ายโอนอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบจากส่วนกลาง และเขตพื้นที่การศึกษาไปยังโรงเรียน ทั้งด้านการบริหารวิชาการ งบประมาณ บุคลากร และการบริหารทั่วไป โดยให้ทุกส่วนขององค์กรได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ มีการถ่ายโอนอำนาจหน้าที่ ความรับผิดชอบ เพื่อให้โรงเรียนมีอิสระในการตัดสินใจ สามารถบริหารจัดการการศึกษาตามที่ได้รับมอบหมายได้อย่างคล่องตัวและรวดเร็ว

1.2 การมีส่วนร่วม หมายถึง กระบวนการบริหารโรงเรียนที่เปิดโอกาสให้ผู้ที่เกี่ยวข้องหรือผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย ได้แก่ ครู ผู้บริหาร ผู้ปกครอง ตัวแทนชุมชน ตัวแทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตัวแทนศิษย์เก่า และตัวแทนนักเรียน ได้มีส่วนร่วมในการบริหาร ร่วมรับรู้ ร่วมคิดวางแผน แสดงความคิดเห็น ร่วมปฏิบัติ ร่วมตัดสินใจ ร่วมประเมินผล และหาแนวทางการแก้ไข ตลอดจน

ร่วมรับผิดชอบ โดยเป็นการกระตุ้นให้ทุกฝ่ายได้สำนึกในหน้าที่และความรับผิดชอบต่อร่วมกัน อันจะนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายขององค์การอย่างมีประสิทธิภาพ

1.3 การบริหารตนเอง หมายถึง กระบวนการบริหารโรงเรียน ที่ทำให้โรงเรียนมีอำนาจหน้าที่ และความรับผิดชอบต่อในการดำเนินงานได้ สามารถดำเนินการด้วยวิธีที่แตกต่างกันได้ แล้วแต่ความพร้อมและสถานการณ์ของโรงเรียน สามารถตอบสนองต่อปัญหาและสถานการณ์ต่าง ๆ ได้โดยอัตโนมัติ และสามารถสร้างสรรคงานได้ ทั้งนี้ การบริหารตนเองต้องมีการวางแผนที่ดี เพื่อควบคุมทิศทางการทำงานทั้งหมด มีการใช้ระบบสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจ รวมทั้งมีการเรียนรู้ขององค์การในระดับสูง เพื่อให้สามารถแก้ปัญหาและทำให้บรรลุเป้าหมายขององค์การได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.4 การตรวจสอบถ่วงดุล หมายถึง กระบวนการบริหารโรงเรียนที่ส่วนกลางทำหน้าที่กำหนดนโยบายและควบคุมมาตรฐาน มีองค์กฤษฎะทำหน้าที่ตรวจสอบคุณภาพการบริหารและการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ และมาตรฐานทั้งในด้านวิชาการ งบประมาณ บุคลากรและการบริหารทั่วไป โรงเรียนต้องมีความพร้อมที่จะให้องค์กรภายในหรือองค์กรภายนอกมาทำการตรวจสอบได้ตลอดเวลา มีความโปร่งใสในการบริหาร เพื่อเป็นหลักประกันคุณภาพการศึกษาให้เกิดขึ้น

2. ประสิทธิภาพผลของโรงเรียน หมายถึง ความสามารถของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2 ในการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมาย หรือวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษาตามแผนที่กำหนดไว้

2.1 การปรับตัว หมายถึง ความสามารถของโรงเรียนในการรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อมทั้งภายในและภายนอก ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมืองและเทคโนโลยี ได้อย่างเหมาะสม เพื่อรักษาสมดุลของโรงเรียน โดยมีการปรับเปลี่ยนกระบวนการทำงานให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม มีการนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ในการแก้ปัญหา สร้างทัศนคติพัฒนาทักษะ ความรู้ ความสามารถ และความชำนาญของบุคลากร เพื่อให้สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ในระยะยาวของโรงเรียนได้

2.2 การบรรลุเป้าหมาย หมายถึง ความสามารถของโรงเรียนในการดำเนินงานทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ บุคลากร และการบริหารทั่วไป ให้บรรลุเป้าหมายของโรงเรียน ทำให้ผู้เรียนไปสู่เป้าหมายสูงสุดของการศึกษา เช่น มีความรู้ความสามารถ มีประสบการณ์รอบด้านเพื่อการประกอบอาชีพหรือการศึกษาต่อในระดับสูงขึ้นไป ซึ่งเป้าหมายสูงสุด คือ ผู้เรียนเป็นคนดี คนเก่ง และคนมีความสุขในสังคม

2.3 การบูรณาการ หมายถึง ความสามารถของโรงเรียนในการเชื่อมประสานหน่วยงานย่อยต่าง ๆ ในโรงเรียนให้มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในการประสานงาน ให้ความร่วมมือกันทำงาน ให้ไปในทิศทางเดียวกัน คำนึงถึงผลรวมมากกว่าผลงานของตนเอง ทำให้โรงเรียนมีเป้าหมายในการดำเนินการอย่างเป็นระบบ

2.4 การดำรงรักษาแบบแผนทางวัฒนธรรม หมายถึง ความสามารถของโรงเรียนในการส่งเสริมให้บุคลากรในโรงเรียนเกิดความรักและศรัทธาในวิชาชีพของตน มีความผูกพันต่อโรงเรียน สร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างบุคลากรในสถานศึกษา และประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีของนักเรียนและชุมชน ซึ่งโรงเรียนต้องรักษา และพัฒนาวัฒนธรรมที่ดีให้เป็นวัฒนธรรมร่วมของโรงเรียน ส่วนวัฒนธรรมที่ไม่ดีต้องกำจัดออกไปไม่ให้ขยายผลจนเป็นผลร้ายต่อโรงเรียน

วิธีดำเนินการ

การวิจัยเรื่อง การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 เป็นการศึกษาเชิงบรรยาย (descriptive research) โดยใช้ผู้บริหารสถานศึกษาและครูในโรงเรียนของรัฐเป็นหน่วยวิเคราะห์ (unit of analysis)

ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา คือ 1) ผู้อำนวยการสถานศึกษา หรือผู้รักษาราชการแทน และ 2) ครูที่เป็นข้าราชการในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 ในปีการศึกษา 2558 จำนวน 1,594 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา คือ 1) ผู้อำนวยการสถานศึกษา หรือ ผู้รักษาราชการแทน และ 2) ครูที่เป็นข้าราชการในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 ในปีการศึกษา 2558 โดยกำหนดกลุ่มตัวอย่างตามตารางสำเร็จรูปของ Krejcie & Morgan (1970 อ้างถึงใน จิตติรัตน์ แสงเลิศอุทัย, 2557: 124) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 310 คน กระจายตามขนาดของโรงเรียน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วน (proportional stratified random sampling) ดังปรากฏในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ขนาดโรงเรียน	ประชากร (คน)		กลุ่มตัวอย่าง (คน)	
	ผู้บริหารสถานศึกษา	ครู	ผู้บริหารสถานศึกษา	ครู
โรงเรียนขนาดเล็ก	42	374	8	73
โรงเรียนขนาดกลาง	71	974	14	189
โรงเรียนขนาดใหญ่	4	129	1	25
รวม	117	1,477	23	287
รวมทั้งหมด	1,594		310	

การสร้างและพัฒนาเครื่องมือ

ผู้วิจัยศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องแล้วกำหนดรูปแบบและโครงสร้างของแบบสอบถาม ดำเนินการสร้างเครื่องมือตามค่านิยมศัพท์ตัวแปร โดยผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา และพิจารณาเฉพาะข้อที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC: index of item objective congruence) เท่ากับ 0.67 และ 1.00 ได้กระทั่งคำถามการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน จำนวน 21 ข้อ ประกอบด้วย ด้านการกระจายอำนาจ 4 ข้อ ด้านการมีส่วนร่วม 5 ข้อ ด้านการบริหารตนเอง 7 ข้อ และด้านการตรวจสอบถ่วงดุล 5 ข้อ และกระทั่งคำถามประสิทธิผลของโรงเรียน จำนวน 22 ข้อ ประกอบด้วย ด้านการปรับตัว 7 ข้อ ด้านการบรรลุเป้าหมาย 6 ข้อ ด้านการบูรณาการ 4 ข้อ และด้านการรักษารักษาแบบแผนทางวัฒนธรรม 5 ข้อ และนำแบบสอบถาม มาแก้ไขปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญก่อนนำไปทดลองใช้ จากนั้นนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (tryout) กับผู้บริหารสถานศึกษาและครูในโรงเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความเที่ยง (reliability) นำแบบสอบถามจากการทดลองใช้กลับคืนมาตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถาม ทั้งฉบับด้วยวิธีของ Cronbach (1970: 161 อ้างถึงใน สุวิมล ติรกาพันธ์, 2551: 156) คุณภาพด้านความเที่ยงของการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานเท่ากับ 0.95 และค่าความเที่ยงของประสิทธิผลของโรงเรียน เท่ากับ 0.96

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยจัดส่งแบบสอบถาม จำนวน 310 ฉบับ พร้อมหนังสือถึงผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 เพื่อขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลจากผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการตอบแบบสอบถาม ได้รับแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์กลับคืนมา จำนวน 310 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

การวิเคราะห์ข้อมูล

ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป โดยการวิเคราะห์ระดับการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน และระดับประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 ใช้การหาค่าเฉลี่ย (\bar{x}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และแปลความหมาย โดยผู้วิจัยนำค่าเฉลี่ยไปเทียบกับเกณฑ์ขอบเขตค่าเฉลี่ยตามแนวความคิดของ บุญชม ศรีสะอาด (2556: 121) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51 - 5.00 หมายถึง การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน/ประสิทธิผลของโรงเรียนอยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51 - 4.50 หมายถึง การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน/ประสิทธิผลของโรงเรียนอยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51 - 3.50 หมายถึง	การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน/ประสิทธิผลของโรงเรียนอยู่ในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.51 - 2.50 หมายถึง	การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน/ประสิทธิผลของโรงเรียนอยู่ในระดับน้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.50 หมายถึง	การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน/ประสิทธิผลของโรงเรียนอยู่ในระดับน้อยที่สุด

สำหรับการวิเคราะห์การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 โดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (stepwise multiple regression analysis)

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ระดับการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2

การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.08$, S.D. = 0.52) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า การกระจายอำนาจอยู่ในลำดับสูงสุด ($\bar{x} = 4.14$, S.D. = 0.61) รองลงมาคือ การตรวจสอบถ่วงดุล ($\bar{x} = 4.11$, S.D. = 0.56) การบริหารตนเอง ($\bar{x} = 4.07$, S.D. = 0.56) และ การมีส่วนร่วม ($\bar{x} = 4.01$, S.D. = 0.58) ตามลำดับ ดังปรากฏในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับ และลำดับการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2

(n = 310)

ข้อ	การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน	\bar{x}	S.D.	ระดับ	ลำดับ
1.	การกระจายอำนาจ	4.14	0.61	มาก	1
2.	การมีส่วนร่วม	4.01	0.58	มาก	4
3.	การบริหารตนเอง	4.07	0.56	มาก	3
4.	การตรวจสอบถ่วงดุล	4.11	0.56	มาก	2
รวม		4.08	0.52	มาก	

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ระดับประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2

ประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.15$, S.D. = 0.53) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าการบำรุงรักษาแบบแผนทางวัฒนธรรม อยู่ในลำดับสูงสุด ($\bar{x} = 4.20$, S.D. = 0.64) รองลงมาคือ การปรับตัว ($\bar{x} = 4.17$, S.D. = 0.53) การบรรจุเป้าหมาย ($\bar{x} = 4.13$, S.D. = 0.54) และการบูรณาการ ($\bar{x} = 4.09$, S.D. = 0.66) ตามลำดับ ดังปรากฏในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับ และลำดับประสิทธิผลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2

(n = 310)					
ข้อ	ประสิทธิผลของโรงเรียน	\bar{x}	S.D.	ระดับ	ลำดับ
1.	การปรับตัว	4.17	0.53	มาก	2
2.	การบรรจุเป้าหมาย	4.13	0.54	มาก	3
3.	การบูรณาการ	4.09	0.66	มาก	4
4.	การบำรุงรักษาแบบแผนทางวัฒนธรรม	4.20	0.64	มาก	1
รวม		4.15	0.53	มาก	

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2

การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ประกอบด้วย การบริหารตนเอง (X_3) ตรวจสอบถ่วงดุล (X_4) และกระจายอำนาจ (X_1) เป็นตัวแปรที่ได้รับเลือกเข้าสมการถดถอยและสามารถอธิบายความผันแปรของประสิทธิผลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าประสิทธิภาพในการทำนาย (R^2) เท่ากับ 0.773 ซึ่งแสดงว่า การบริหารตนเอง ตรวจสอบถ่วงดุล และกระจายอำนาจส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนและสามารถทำนายประสิทธิผลของโรงเรียนได้ร้อยละ 77.30 โดยสามารถเขียนสมการพยากรณ์ได้ ดังนี้

สมการวิเคราะห์การถดถอยในรูปของคะแนนดิบคือ

$$\hat{Y}_{tot} = 0.53 + 0.39 (X_3) + 0.39 (X_4) + 0.10 (X_1)$$

สมการวิเคราะห์การถดถอยในรูปของคะแนนมาตรฐาน คือ

$$\hat{Z}_{tot} = 0.41 (Z_3) + 0.42 (Z_4) + 0.12 (Z_1)$$

ดังปรากฏในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอนการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 (n = 310)

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	Sig.
Regression	3	66.92	22.31	347.62**	.00
Residual	306	19.64	0.06		
Total	309	83.56			

ตัวแปรที่ได้รับการคัดเลือกเข้าสมการ	b	Beta	SE _b	t	Sig.
ค่าคงที่	0.53		0.11	4.68**	.00
การบริหารตนเอง (X ₃)	0.39	0.41	0.05	7.88**	.00
การตรวจสอบถ่วงดุล (X ₄)	0.39	0.42	0.05	8.64**	.00
การกระจายอำนาจ (X ₁)	0.10	0.12	0.04	2.90**	.00

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

R = 0.879 R² = 0.773 SEE. = 0.253

อภิปรายผล

การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 สามารถอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้ ดังนี้

1. การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยดังนี้ ด้านการกระจายอำนาจ ด้านการตรวจสอบถ่วงดุล ด้านการบริหารตนเอง และด้านการมีส่วนร่วม ทั้งนี้เพราะในการบริหารและจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 9 ว่าด้วย การจัดระบบโครงสร้างและกระบวนการจัดการศึกษาของไทยให้มีเอกภาพเชิงนโยบาย และมีความหลากหลายในทางปฏิบัติ โดยกระทรวงกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป ไปยังคณะกรรมการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและโรงเรียนในเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรง เพื่อให้โรงเรียนมีความคล่องตัว มีอิสระในการบริหารจัดการ ดังนั้น การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานจึงมีความสำคัญที่บุคลากรทางการศึกษาต้องตระหนักในการนำหลักการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานไปใช้ เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการทำงานให้บรรลุเป้าหมายอย่างมี

ประสิทธิภาพและประสิทธิผล ดังแนวคิดของวีระยุทธ ชาตะกาญจน์ (2555: 61) กล่าวว่า การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานเป็นแนวคิดของการกระจายอำนาจในการจัดการและการบริหารการศึกษาจากส่วนกลางไปยังสถานศึกษาโดยตรง โดยให้สถานศึกษาได้มีอำนาจ หน้าที่ ความรับผิดชอบ และคล่องตัวในการบริหารจัดการทั้งทางด้านวิชาการ งบประมาณ บุคลากร และการบริหารทั่วไปให้มากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของนิรุทธิ์ พลบุตร (2549: 122-123) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานกับประสิทธิผลในการบริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสกลนคร เขต 3 พบว่า การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับดังนี้ หลักการบริหารจัดการตนเอง อยู่ในลำดับสูงสุด รองลงมาคือ หลักการกระจายอำนาจ หลักการคืนอำนาจจัดการศึกษาให้ประชาชน และหลักการมีส่วนร่วม สอดคล้องกับงานวิจัยของสุทิน เวทพงษ์ (2556: 98-101) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานกับประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 สหวิทยาเขตระยอง 1 พบว่า ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษามีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับ คือ การบริหารตนเอง รองลงมาคือ การกระจายอำนาจ และการตรวจสอบและถ่วงดุล ด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การมีส่วนร่วม สอดคล้องกับงานวิจัยของปิยพร ดาวกระจ่าง (2555: 80) ได้ศึกษาผลสำเร็จในการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 1 พบว่า โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการกระจายอำนาจ ด้านการคืนอำนาจการศึกษาให้ประชาชน ด้านการมีส่วนร่วม ด้านการตรวจสอบถ่วงดุล และด้านการบริหารตนเอง เนื่องจากการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานมีการกระจายอำนาจการบริหารจัดการศึกษาไปสู่โรงเรียนโดยตรงให้โรงเรียนดูแลรับผิดชอบ ตัดสินใจบริหารงานและดำเนินการได้ด้วยตนเอง ทำให้โรงเรียนมีความคล่องตัวในการตัดสินใจในทุกด้าน ได้แก่ ด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านบริหารงานบุคคล และด้านบริหารทั่วไป เน้นการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อให้บริหารจัดการได้สอดคล้องกับสภาพปัญหาความต้องการของชุมชน ทำให้สามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ ในโรงเรียนได้ ดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพตรงตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

2. ประสิทธิภาพของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ประสิทธิภาพของโรงเรียนอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ การธำรงรักษาแบบแผนทางวัฒนธรรม การปรับตัว การบรรลุเป้าหมาย และการบูรณาการ ทั้งนี้เนื่องจากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมวดที่ 8 ว่าด้วย ทรัพยากรและการลงทุนทางการศึกษา มาตรา 62 จัดให้มีระบบการตรวจสอบ ติดตามและประเมินประสิทธิภาพและประสิทธิผลการใช้จ่ายงบประมาณการจัด

การศึกษาให้สอดคล้องกับหลักการศึกษ แนวทางจัดการศึกษาและคุณภาพมาตรฐานการศึกษา โดยหน่วยงานภายในและหน่วยงานของรัฐที่มีหน้าที่ตรวจสอบภายนอก สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 ได้จัดโครงการตามกลยุทธ์ที่ 5 พัฒนาประสิทธิภาพการบริหาร จัดการศึกษา ตามแนวทางการกระจายอำนาจทางการศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล เน้นการมีส่วนร่วม จากทุกภาคส่วน และความร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมและสนับสนุน การจัดการศึกษา จัดทำโครงการเสริมสร้างประสิทธิภาพการบริหารจัดการของคณะกรรมการ เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 เพื่อเสริมสร้างการดำเนินงานของคณะกรรมการ เขตพื้นที่การศึกษาให้เป็นไปตามภารกิจบทบาทหน้าที่ กำกับ ดูแล ส่งเสริม สนับสนุนให้สถานศึกษา ในสังกัดมีการบริหารจัดการคุณภาพการศึกษาสู่มาตรฐานการศึกษา การบริหารจัดการเป็นไปตาม นโยบายกระทรวงศึกษาธิการ กลยุทธ์ เป้าหมายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และมุ่งส่งเสริมให้ผู้บริหารดำเนินการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการบริหารโรงเรียน เป็นผู้นำ ทางวิชาการ กำหนดหน้าที่รับผิดชอบ และเป้าหมายของโรงเรียนดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายของ โรงเรียน ปรับเปลี่ยนกระบวนการทำงานให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม ส่งเสริมความร่วมมือใน การปฏิบัติงานของบุคลากรภายในโรงเรียน ตลอดจนส่งเสริมให้บุคลากรในโรงเรียนเกิดความรักและ ศรัทธาในวิชาชีพของตน ดังแนวคิดของธรรมาภิบาล (2550: 292) กล่าวว่า ประสิทธิภาพ (effectiveness) พิจารณาได้จากการบรรลุจุดมุ่งหมาย หรือเป้าประสงค์หรือผลลัพธ์ของสถานศึกษา ที่ได้กำหนดไว้ในแผนกลยุทธ์ ซึ่งผู้อำนวยการสำเร็จการศึกษาและมีคุณภาพมีความรู้คู่คุณธรรม มีทักษะความสามารถ มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามที่ผู้ปกครอง สังคม และประเทศชาติต้องการ ถือว่าการบริหารจัดการของสถานศึกษามีประสิทธิผล สอดคล้องกับงานวิจัยของสุทิน เวทวงษ์ (2556: 98-101) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานกับประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 สหวิทยาเขตระยอง 1 พบว่า ประสิทธิภาพของ โรงเรียน พบว่า ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษามีความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิผลของ โรงเรียนโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับ คือ การกำหนดหน้าที่รับผิดชอบ และเป้าหมายของโรงเรียน รองลงมาคือ การพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอนและด้าน ความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างโรงเรียนและชุมชนตามลำดับ สอดคล้องกับงานวิจัยของนิรุทธิ์ พลบุตร (2549: 122-123) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานกับประสิทธิผลใน การบริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสกลนคร เขต 3 พบว่า ประสิทธิภาพ ในการบริหารโรงเรียน อยู่ในระดับมาก งานบริหารงบประมาณ อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ งานบริหารบุคคลงานบริหารทั่วไป และงานบริหารวิชาการ สอดคล้องกับงานวิจัยของนพรัตน์ ภัคดีพันดอน (2555: 60) ได้ศึกษาประสิทธิผลการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในกลุ่มปลวกแดง พัฒนา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1 พบว่า โดยภาพรวมและ

รายด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ วัฒนธรรมองค์การ ความสามารถในการบูรณาการ ความสามารถในการปรับตัว และการบูรณาการ ดังนั้น แสดงให้เห็นว่าผู้บริหารสถานศึกษาต้องให้ความสำคัญกับประสิทธิผลของโรงเรียน โดยเสริมสร้างประสิทธิภาพการบริหารจัดการ มีการวางแผนการดำเนินงาน กำหนดบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบ ปรับเปลี่ยนการทำงานให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม ส่งเสริมความร่วมมือในการปฏิบัติงานของบุคลากรในโรงเรียน ส่งเสริมให้บุคลากรในโรงเรียนเกิดความรักความศรัทธาในวิชาชีพของตน ส่งเสริมให้บุคลากรพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอน และสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชน เพื่อให้สถานศึกษามีการพัฒนาอย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

3. การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 เรียงลำดับตามอิทธิพลจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านการบริหารตนเอง การตรวจสอบถ่วงดุล และการกระจายอำนาจ ทั้งหมดนี้ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยสามารถร่วมกันทำนายประสิทธิผลของโรงเรียนได้ร้อยละ 77.30 ทั้งนี้ เนื่องจากการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานเป็นเรื่องสำคัญ เป็นการกระจายอำนาจไปยังโรงเรียน และให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษา โรงเรียนมีอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบ มีอิสระและมีความคล่องตัวในการตัดสินใจ ทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ บุคลากร และการบริหารทั่วไป ทำให้ผลการปฏิบัติงานของโรงเรียนมีประสิทธิผล ประสิทธิภาพ และเป็นที่ยอมรับได้ ดังแนวคิดของรุ่งชัชดาพร เวหะชาติ (2556: 183) กล่าวว่า การบริหารตนเอง (self-managing) มีความเชื่อว่าวิธีการทำงานให้บรรลุเป้าหมายนั้น ทำได้หลายวิธีแตกต่างกันแล้วแต่ความพร้อมและสถานการณ์ของโรงเรียน ผลที่ได้น่าจะมีประสิทธิภาพสูงกว่าเดิมที่ทุกอย่างกำหนดมาจากส่วนกลาง ไม่ว่าจะโดยทางตรงหรือทางอ้อม สอดคล้องกับงานวิจัยของบุญตา ชาญธานี (2552: 103-107) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานกับประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุกดาหาร เขต 3 พบว่า สภาพการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการบริหารตนเอง รองลงมาคือ ด้านการกระจายอำนาจ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ การมีส่วนร่วม ประสิทธิผลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุกดาหาร เขต 3 พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การกำหนดหน้าที่รับผิดชอบและเป้าหมายของโรงเรียน รองลงมาคือ บรรยากาศและสิ่งแวดล้อม และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างโรงเรียนและชุมชน สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุทิน เวทพงษ์ (2556: 98-101) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานกับประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 สหวิทยาเขตระยอง 1 พบว่า มีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เนื่องจากการบริหารโดยใช้

โรงเรียนเป็นฐานเป็นยุทธศาสตร์หนึ่งของการพัฒนาการศึกษา โดยมีเป้าหมายที่ผู้เรียน ลดขั้นตอนการควบคุมสั่งการ ครู ผู้ปกครอง ชุมชน มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเปิดโอกาสให้โรงเรียนมีอิสระในการคิด การตัดสินใจ มีความคล่องตัวในการบริหารจัดการ พร้อมทั้งมีการตรวจสอบและประเมินผลควบคู่กันไป หากมีการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง การบริหารจัดการโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานจะดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ และมีประสิทธิผล ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่า โรงเรียนที่มีการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานย่อมส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน ทำให้โรงเรียนสามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ บรรลุตามเป้าหมาย วิสัยทัศน์ และพันธกิจที่กำหนด

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อการนำไปใช้

1.1 จากผลการวิจัยพบว่า การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในด้านการบริหารตนเองมีค่าเฉลี่ยอยู่ในลำดับต่ำที่สุด ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมให้ครูได้รับความรู้ในเรื่องการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานที่เกี่ยวข้องกับการบริหารตนเอง โดยโรงเรียนเปิดโอกาสให้คณะกรรมการสถานศึกษามีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในโรงเรียน รวมทั้งมีการปรับปรุงนวัตกรรมใหม่ ๆ อันก่อให้เกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ

1.2 จากผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพของโรงเรียนในด้านการบรรลุเป้าหมายมีค่าเฉลี่ยอยู่ในลำดับต่ำที่สุด ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมประสิทธิภาพของโรงเรียนในด้านการบรรลุเป้าหมาย โดยส่งเสริมการระดมทรัพยากรทางการศึกษา จัดให้มีศูนย์สื่อและวัสดุอุปกรณ์เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ครู

1.3 จากผลการวิจัยพบว่า การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ด้านการบริหารตนเอง การตรวจสอบถ่วงดุล และการกระจายอำนาจ เป็นตัวแปรที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมให้ครูได้รับความรู้ในเรื่องการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ที่เกี่ยวข้องกับด้านการบริหารตนเอง การตรวจสอบถ่วงดุลและการกระจายอำนาจ เพื่อพัฒนาและวางแผนในการบริหารสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นต่อไป

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในสถานศึกษา
ขั้นพื้นฐาน

2.2 ควรศึกษาแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศของการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน

2.3 ควรศึกษารูปแบบการพัฒนาประสิทธิผลของโรงเรียน

สรุป

การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้านเช่นกัน และประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้านเช่นกัน สำหรับการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 เรียงตามลำดับอิทธิพลจากมากไปหาน้อยดังนี้ 1) ด้านการบริหารตนเอง 2) การตรวจสอบถ่วงดุล และ 3) การกระจายอำนาจเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยสามารถร่วมกันทำนายประสิทธิผลของโรงเรียน ได้ร้อยละ 77.30

เอกสารอ้างอิง

- จิตติรัตน์ แสงเลิศอุทัย. (2557). **วิธีวิทยาการวิจัยทางการศึกษา**. นครปฐม: คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.
- ธรร สุนทรายุทธ. (2550). **การบริหารจัดการความเสี่ยงทางการศึกษา**. กรุงเทพฯ: เนติกุลการพิมพ์.
- _____. (2551). **การบริหารจัดการเชิงปฏิรูป: ทฤษฎี วิจัย และปฏิบัติทางการศึกษา**. กรุงเทพฯ: เนติกุล การพิมพ์.
- นพรัตน์ ภัคดีพันดอน. (2555). **ประสิทธิผลการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียน ในกลุ่มปลวกแดงพัฒนา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1**. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา.
- นิรุดี พลบุตร. (2549). **ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานกับประสิทธิผล ในการบริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสกลนคร เขต 3**. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). **การวิจัยเบื้องต้น** (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- บุญตา ชาญธานี. (2552). **ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานกับประสิทธิผล ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 3**. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.

- ปิยพร ดาวกระจ่าง. (2555). **ผลสำเร็จในการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของสถานศึกษา
ขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 1.**
วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยบูรพา.
- รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ. (2556). **การบริหารจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน** (พิมพ์ครั้งที่ 5). สงขลา:
นำศิลป์โฆษณา.
- วีระยุทธ ชาตะกาญจน์. (2555). **เทคนิคการบริหารสำหรับนักบริหารการศึกษามืออาชีพ**
(พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: วี. พรีนท์ (1991).
- สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ. (2557). **รายงานผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติ
ขั้นพื้นฐาน (O-NET) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2557.** ค้นเมื่อ 1 มกราคม 2559,
จากสถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ เว็บไซต์: <https://www.facebook.com/watbanmai59/?ref=hl>.
- สัมมา ธรนิธย์. (2556). **หลักทฤษฎีและปฏิบัติการบริหารการศึกษา** (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ:
ข้าวฟ่าง.
- สุทิน เวทวงษ์. (2556). **ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานกับประสิทธิผล
ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 สหวิทยาเขต
ระยอง 1.** วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สุวิมล ตีรกานันท์. (2551). **ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์: แนวทางสู่การปฏิบัติ.** กรุงเทพฯ:
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2. (2557). **รายละเอียดโครงการ/กิจกรรม
ปีงบประมาณ พ.ศ. 2557.** ค้นเมื่อ 1 มกราคม 2559, จากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาราชบุรีเขต 2 เว็บไซต์: <http://www.rb-2.net/images/strategy01.pdf>.